

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Bureau Europa

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag

Postadres

Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 19 mei 2010

Betreft Reactie op verslag van een schriftelijk overleg naar aanleiding van de Geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen van 25-26 mei

Ons kenmerk

A/BE / 10077663

Mede namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bied ik u hierbij de reactie aan op het verslag van een schriftelijk overleg naar aanleiding van de geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen van 25-26 mei te Brussel (TK 2010 Z07693). Na het verschijnen van de geannoteerde agenda heeft het voorzitterschap de agenda van de vergadering uitgebracht.

Aanvulling op de geannoteerde agenda

Op de agenda van het gedeelte over interne markt en industrie op 25 mei staat naast de onderwerpen in de geannoteerde agenda ook het agendapunt verordening bouwproducten. Verder heeft het voorzitterschap de discussievragen voor bespreking van de richtlijn Consumentenrechten bekend gemaakt. Daarnaast staat de bespreking van de richtlijn late betalingen niet op de agenda. Tijdens de lunch zal oud-commissaris Monti een presentatie geven over zijn *rapport 'A new strategy for the single market'*.

Het onderzoeksgedeelte van 26 mei is aangevuld met een agendapunt over de *governance* van de Europese Onderzoeksruimte (ERA). Verder is de besluitvorming van een aantal onderwerpen van het gedeelte onderzoek gewijzigd. Daarnaast zal het voorzitterschap informeren over voorgesteld akkoord in eerste lezing ten aanzien van GMES en BONUS. Ten aanzien van het internationale kernfusieproject ITER heeft de Commissie inmiddels een mededeling uitgebracht en wordt nog steeds gestreefd naar raadsconclusies.

Tevens wordt er op de Raad onder het agendapunt 'diversen' gesproken over: het Europese scheepsbouwinitiatief 'LeaderSHIP 2015' (toelichting voortgang door de Commissie en het voorzitterschap), de informele bijeenkomst van Ministers van Toerisme van 14 en 15 april (terugkoppeling van het voorzitterschap), kansspelen (informatie van het voorzitterschap), Digitale Agenda (toelichting van de Commissie op haar mededeling), consumentenscoreboard (informatie van de Commissie), recent gehouden bijeenkomsten (informatie van het voorzitterschap), burgeragenda voor wetenschap en innovatie (informatie van het voorzitterschap), Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (informatie van de Commissie),

Bureau Europa

Ons kenmerk
A/BE / 10077663

Europese samenwerking op het gebied van wetenschappelijk en technisch onderzoek (informatie van de Portugese delegatie), Strategisch forum voor internationale samenwerking (informatie van de Duitse delegatie) en het werkprogramma van het komende Belgische voorzitterschap (toelichting van de Belgische delegatie).

Voor een verdere uitwerking van de agendawijzigingen zie bijlage.

(w.g.) Maria J.A. van der Hoeven
Ministerie van Economische Zaken

Antwoorden op vragen van uw Kamer

Richtlijn consumentenrechten

De leden van de PvdA-fractie pleiten voor harmonisatie met een hoog niveau van consumentenbescherming en vragen het kabinet een reactie te geven op haar inbreng.

De leden van de SP-fractie vragen welke consequenties het kabinet verbindt aan het niet halen van het streven naar een beschermingsniveau dat gelijkwaardig is aan de huidige nationale regeling voor de non-conformiteitsregeling, bijvoorbeeld als niet aan één van de twee genoemde randvoorwaarden wordt voldaan? De leden van de SP-fractie vragen tevens wanneer de inhoudelijke onderhandelingen over de algemene voorwaarden (zwarte en grijze lijst) zal plaatsvinden en wat de Nederlandse inbreng ter zake zal zijn.

Bij het opstellen van de geannoteerde agenda werd verwacht dat het debat tijdens de komende Raad van Concurrentievermogen zich zou toespitsen op de eerste vier hoofdstukken van het richtlijnvoorstel. Dit zou immers goed hebben aangesloten op de stand van de onderhandelingen in Brussel. Inmiddels blijkt de inhoud van de geannoteerde agenda achterhaald. De Raad zal aan de hand van discussievragen een beleidsdebat voeren over het gewenste niveau van harmonisatie van het richtlijnvoorstel ter herziening van het Europese consumentenrecht. De Nederlandse inbreng zal daarbij gebaseerd zijn op de bestaande inzet, zoals onder meer verwoord in het BNC-fiche (TK 22 112, 742) en in de reactie op het SER-advies "Consumentenrechten in de interne markt" (TK 22 112, nr. 992) en zoals ik uw Kamer toelichtte tijdens het AO Consumentenrechten van 8 april 2010 (TK 27 879, nr. 27).

Voorlopig is er geen aanleiding om het kabinetsstandpunt over het gewenste niveau van harmonisatie aan te passen, immers hier is een breed draagvlak voor in Nederland, zo blijkt uit het unanieme SER-CCA-advies. Bovendien zijn er nog geen concrete aanpassingsvoorstellen door de Commissie gedaan waarover een standpunt ingenomen zou kunnen worden. Nederland blijft daarom het uitgangspunt van een richtlijn gebaseerd op volledige harmonisatie steunen. Minimum harmonisatie bestaat nu al en leidt tot versnippering en onbenut potentieel van de *Business-to-Consumer*-markt. Zowel de consument als het bedrijfsleven zijn gebaat bij een verdere voltooiing van de interne markt voor consumenten. Een goed werkende interne markt zal immers bijdragen aan meer concurrentie, een grotere afzetmarkt, grotere keuzemogelijkheden voor de consument, en – uiteindelijk - lagere prijzen. Uit de analyse naar de gevolgen (de *impact assessment*) van het richtlijnvoorstel komt duidelijk naar voren dat minimum harmonisatie de werking van de interne markt belemmert. Daarom blijft Nederland zich inzetten voor het voortzetten van de onderhandelingen aan de hand van het uitgangspunt van volledige harmonisatie. Hierbij is voor Nederland leidend dat er een juist evenwicht wordt getroffen tussen een hoog niveau van consumentenbescherming enerzijds en het verbeteren van het concurrentie-

vermogen van het bedrijfsleven en het voorkomen van onnodige regeldruk anderzijds. Wel moet worden gezien of volledige harmonisatie op alle terreinen uiteindelijk de meest wenselijke uitkomst oplevert. De regelingen inzake non-conformiteit en algemene voorwaarden hebben in dit verband mijn bijzondere aandacht: het richtlijnvoorstel biedt op deze gebieden minder verstrekkende regelgeving dan nu in Nederland geldt. Ik heb mijn zorgen hierover overgebracht aan de Europese Commissie en het voorzitterschap. Uitgangspunt is dat Nederland ook voor deze twee onderdelen van de richtlijn naar volledige harmonisatie streeft. Wanneer de uiteindelijke regelingen inzake non-conformiteit en algemene voorwaarden echter niet het juiste evenwicht tussen een hoog beschermingsniveau voor consumenten en het concurrentievermogen voor het bedrijfsleven weten te bereiken, zal dit streven naar volledige harmonisatie mogelijk moeten worden losgelaten. Deze afweging kan echter pas gemaakt worden, zodra er meer duidelijk is over de uiteindelijke inhoud van deze bepalingen in het richtlijnvoorstel.

Tijdens het beleidsdebat in de Raad van Concurrentievermogen van 3 december 2009 is gebleken dat de meningen over de wettelijke garantieregeling sterk uiteen lopen. Ik heb daar aangegeven dat Nederland onder twee randvoorwaarden bereid is in te stemmen met een vaste aansprakelijkheidstermijn, waarmee de nu geldende Nederlandse flexibele aansprakelijkheidstermijn zou komen te vervallen. In de eerste plaats moet er sprake zijn van een totaalpakket van bepalingen over termijnen en bewijslast, sancties, klachtplicht en commerciële garanties dat leidt tot een evenwichtige regeling inzake non-conformiteit. De onderlinge samenhang tussen de verschillende onderdelen van de Europese non-conformiteitsregeling is van groot belang. De consument heeft bijvoorbeeld weinig aan een lange aansprakelijkheidstermijn als hij zich bij non-conformiteit niet (of moeilijk) kan beroepen op zijn rechten. Dit zou bijvoorbeeld het geval zijn als sprake is van een onevenwichtigheid in de bewijslastverdeling tussen de handelaar en de consument over het moment waarop het gebrek is ontstaan en/of over de oorzaken van het gebrek. In de tweede plaats stelt het kabinet als voorwaarde dat een passende oplossing wordt gevonden voor de duurzame consumptiegoederen waarvan de consument naar redelijkheid mag verwachten dat deze langer meegaan dan twee jaar. Met andere woorden: Nederland kan instemmen met een vaste garantietermijn, mits er voor duurzame goederen een hoog niveau van consumentenbescherming behouden blijft. Zoals uit het SER-advies blijkt, kan deze benadering op steun van de Nederlandse *stakeholders* uit zowel consumentenorganisaties als het bedrijfsleven rekenen.

Deze specifieke benadering van het constructief meewerken aan een evenwichtig Europees compromis wordt richtlijnbreed als algemene benadering toegepast: voor de gehele richtlijn geldt dat Nederland zich inzet voor een evenwichtig totaalpakket van rechten en plichten waarbij zowel het functioneren van de interne markt voor consumenten wordt verbeterd als een hoog niveau van consumentenbescherming wordt geborgd. Kortom, de consument moet zich voldoende beschermd weten door het totaalpakket aan rechten en plichten uit de gehele richtlijn. Het kabinet geeft met deze benadering invulling aan de motie Vos (Kamerstuk 31 700 XIII, nr. 30).

Tot op heden is de inhoud van de grijze en zwarte lijst van oneerlijke bedingen in algemene voorwaarden in het onderhandelingsproces nog niet aan de orde geweest. Het is aan het voorzitterschap om te bepalen welk deelonderwerp van de richtlijn op ambtelijk niveau geagendeerd wordt. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het Spaanse voorzitterschap de inhoudelijke onderhandelingen over het hoofdstuk algemene voorwaarden op ambtelijk niveau onder haar voorzitterschap zal agenderen. Mogelijk zal onder het Belgische voorzitterschap wel over de inhoud van de voorgestelde grijze en zwarte lijst onderhandeld worden.

Ten aanzien van het voorliggend voorstel voor een algemene voorwaarden regeling geldt dat een aantal van de bedingen die in onze huidige zwarte en grijze lijst verankerd zijn, niet in het richtlijnvoorstel voorkomen. De lijsten in de ontwerprichtlijn zijn minder verstrekkend en minder duidelijk geformuleerd dan de huidige Nederlandse wetgeving ter zake. Dit is niet wenselijk. Nederland staat daarin niet alleen. Ook andere lidstaten hebben moeite met de voorgestelde regeling omdat zij ook uitgebreidere en nauwkeuriger geformuleerde lijsten met oneerlijke bedingen kennen.

Implementatie dienstenrichtlijn

De leden van de CDA-fractie hopen dat de implementatie van de dienstenrichtlijn in alle lidstaten voorspoedig is verlopen en dat, waar gebreken worden aangetroffen, deze snel worden verholpen. Wat kan de Europese Commissie doen als lidstaten op grote schaal in gebreke zijn gebleven?

Op 28 december 2009 is de implementatietermijn voor de dienstenrichtlijn verstreken. Dertien landen (waaronder Nederland) hebben de richtlijn binnen deze termijn geïmplementeerd. Een aantal andere lidstaten heeft dit niet gehaald.

Indien een lidstaat niet tijdig implementeert is er sprake van het niet nakomen van een op de lidstaten rustende verplichting. Dan kan de Europese Commissie een inbreukprocedure starten op grond van artikel 258 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Een te late implementatie kan uiteindelijk leiden tot een boete of dwangsom die in voorkomend geval moet worden opgelegd door het Hof van Justitie aan de desbetreffende lidstaat. Sinds het Verdrag van Lissabon is de procedure versneld en kan de Europese Commissie tegelijk met het starten van de inbreukprocedure om een forfaitaire boete of dwangsom verzoeken (artikel 260, derde lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie).

De Europese Commissaris voor Interne Markt en Diensten, Michel Barnier, heeft bij verschillende gelegenheden benadrukt dat de volledige implementatie van de dienstenrichtlijn voor de Europese Commissie prioriteit heeft. Ambtelijk is vernomen dat de diensten van de Commissie enkele lidstaten desgevraagd ook actief technische ondersteuning hebben geboden ten behoeve van de implementatie. Inmiddels is de Commissie tegen alle lidstaten die op 28 december 2009 hun implementatiewetgeving nog niet hadden afgerond, een inbreukprocedure begonnen.

Commissaris Barnier heeft 27 april jl. ter gelegenheid van een bijeenkomst van Europese en nationale parlementariërs informatie verschaft over de huidige stand van zaken van implementatie. Inmiddels hebben negentien lidstaten hun horizontale wetgeving ter uitvoering van de dienstenrichtlijn op orde. Daarnaast hebben vier landen hun horizontale wetgeving ter behandeling en goedkeuring ingediend bij hun parlementen. Zij verwachten dit proces medio 2010 te hebben afgerond. Vijf lidstaten wachten nog op parlementaire goedkeuring van enkele sectorale wetten. Eenentwintig lidstaten hebben hun centraal elektronisch loket inmiddels geactiveerd. Sinds begin maart hebben zes lidstaten (Slovenië, België, Italië, Slowakije, Polen en Letland) nieuwe implementatiewetgeving aangenomen.

Wat betreft de stand van zaken implementatie van de Dienstenrichtlijn wordt gesproken over een wederzijdse beoordeling. De leden van de SP-fractie willen graag een beeld van de discussie die aan de hand van de 'screeningsverslagen' gevoerd wordt. Op welke punten wordt Nederland bijvoorbeeld aangesproken, en op welke punten spreekt Nederland andere landen aan?

Alle lidstaten hebben op 28 december 2009 bij de Commissie een verslag ingediend met informatie over hun vergunningstelsels en eisen met betrekking tot vestiging en eisen aan grensoverschrijdende dienstverlening, de zogenoemde 'screening'. Deze screeningsresultaten van alle 27 lidstaten en de 3 EER-landen worden in 2010 wederzijds beoordeeld door de lidstaten en de Commissie. De doelstellingen van deze wederzijdse beoordeling zijn: het vaststellen van best practices, transparantie, het verminderen van administratieve lasten en input voor toekomstig Europees beleid op het gebied van dienstenverkeer.

Vanaf januari tot en met maart 2010 hebben de lidstaten in 6 clusters van 5 lidstaten diepgaandere discussies gevoerd naar aanleiding van de screeningsresultaten. Nederland zat (in de rol van trekker en rapporteur) in een cluster met België, Frankrijk, Luxemburg en Liechtenstein.

Sinds maart vinden bijeenkomsten van zogenaamde expert groepen plaats waarbij de lidstaten onder leiding van de Europese Commissie, per sector (bijvoorbeeld bouw, toerisme, retail) of horizontaal onderwerp (bijvoorbeeld inschrijving in het handelsregister) de screeningsresultaten nader bezien en bespreken. Het doel is onder meer om een goed beeld te krijgen van de regels en voorschriften waarmee dienstverleners te maken krijgen als zij gebruik maken van het vrij verkeer van vestiging of tijdelijke grensoverschrijdende dienstverlening op de interne markt. Deze bijeenkomsten geven de lidstaten de mogelijkheid om elkaar te bevragen en informatie uit te wisselen over bijvoorbeeld de nog bestaande vergunningstelsels en andere eisen die worden gesteld aan dienstverleners die zich in een lidstaat willen vestigen of daar tijdelijk aan de slag willen. Deze exercitie is van belang om te kunnen vaststellen welke belemmeringen mede dankzij de dienstenrichtlijn zijn opgeruimd en waar eventuele nadere maatregelen nodig zijn om een daadwerkelijke interne markt voor diensten tot stand te brengen. Voorts is de wederzijdse beoordeling van belang omdat het kan bijdragen aan een eenduidige implementatie in alle lidstaten en daarmee aan een gelijk speelveld voor dienstverleners.

Dit proces van wederzijdse beoordeling zal uitmonden in een samenvattend verslag van de Europese Commissie aan de Raad en het Europees Parlement eind 2010, waarin tevens in voorkomend geval voorstellen voor aanvullende initiatieven kunnen worden opgenomen. Zoals eerder toegezegd zal ik dit verslag, wanneer het beschikbaar komt, voorzien van mijn duiding, aan uw Kamer, alsmede de Eerste Kamer, toesturen.

Richtlijn late betalingen

De leden van de CDA-fractie en de leden van de SP-fractie vragen of het kabinet inzicht kan geven in de huidige stand van zaken van de kortere betaaltermijn van de Nederlandse overheid.

Voor de betalingen door de rijksoverheid is reeds afgelopen jaar toegezegd dat het onderzoek dat vorig jaar heeft plaatsgevonden naar de betalingen in de periode januari t/m april 2009 wordt herhaald voor 2010. Dit onderzoek wordt momenteel uitgevoerd en de resultaten worden zo spoedig mogelijk bekend gemaakt. De ministeries hanteren allemaal hetzelfde beleid; betalen binnen 30 dagen. De mate van succes bij de uitvoering van dit beleid was bij de meting van afgelopen jaar nog uiteenlopend. Daaraan lagen deels zeer specifieke oorzaken ten grondslag. De meting van dit jaar zal uitwijzen hoe de ontwikkeling nu is. Over de medeoverheden heeft uw Kamer ermee ingestemd dat deze worden aangesproken via de koepels IPO en VNG. Medeoverheden zijn autonoom in het stellen van een betalingstermijn. Beide koepels hebben zich onverkort achter de betaaltermijn van 30 dagen geschaard en roepen hun leden op zich hieraan te houden. In verband met het grote aantal medeoverheden zal de rijksoverheid geen onderzoek doen naar het betaalbedrag van de individuele organisaties uit andere bestuurslagen dan de rijksoverheid. Ook hierover is uw Kamer eerder geïnformeerd naar aanleiding van vragen van uw Kamer (TK 2010 Z02761 en 2010 Z00169). De richtlijn zal ook de andere overheden binden.

De leden van de CDA-fractie vragen wat precies wordt bedoeld met de proportionele forfaitaire vergoeding bij te late betaling? Wordt de hoogte daarvan door Brussel voorgeschreven of wordt dat aan de lidstaten overgelaten?

Met de proportionele forfaitaire vergoeding wordt bedoeld een bedrag van een bepaald percentage van de openstaande vordering (proportioneel dus) dat de debiteur verschuldigd zal zijn wanneer hij de betaaltermijn overschrijdt. Indien zo een forfaitaire vergoeding wordt opgenomen in een EU-richtlijn, zal dit waarschijnlijk zijn in de vorm van een voorgeschreven minimum. Dat zou betekenen dat de lidstaten vrij zijn om een hogere vergoeding te bepalen maar niet een lagere.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het kabinet kan aangeven hoe wordt voorkomen dat het MKB in het gedrang komt binnen de richtlijn late betalingen? Naar de mening van deze leden moet er aandacht zijn voor de moeilijke positie van kleinere ondernemers die te laat betalingen ontvangen door grote bedrijven die te laat betalen. Kan het kabinet aangeven hoe zij in dit licht aankijkt tegen de positie van kleine bedrijven versus de grotere concerns?

Vanuit het MKB bereiken ons verschillende geluiden, enerzijds wordt vastgesteld dat kleine ondernemers een relatief zwakkere onderhandelingspositie hebben dan zeer grote ondernemers. Anderzijds wordt ook vastgesteld dat het regelen van dwingende betaaltermijnen daar in essentie niets aan verandert en dat in dat geval de ongelijke onderhandelingsmacht zich op een andere wijze zal uiten in een relatief voordeel voor de sterkere partij. In het voorstel van de Commissie wordt volledige contractvrijheid voorgesteld. Er gaan in het EP echter geluiden op om de richtlijn uit te breiden naar BtoB (*business-to-business*). Indien de richtlijn wordt uitgebreid naar BtoB is niet de verwachting dat dit administratieve lasten zal opleveren. De formaliteiten die vervuld moeten zijn om aanspraak te kunnen maken op een vergoeding uit hoofde van late betaling zijn zeer gering en in de meeste gevallen zelfs geringer dan nu uit de wet voortvloeien. Voor BtoB is contractvrijheid belangrijk. Gedacht wordt aan de mogelijkheid om de betaaltermijn in afwijking van de 60 dagen termijn die voor BtoB wordt voorgesteld, anders overeen te komen als dat voor geen van de betrokken partijen tot nadeel leidt. Dit zou een adequate oplossing kunnen bieden voor een langere betaaltermijn waar deze bijvoorbeeld essentieel is voor de mogelijkheid om zaken te doen.

Europa 2020

De leden van de SP-fractie vragen of het kabinet kan aangeven wat de verhouding met betrekking tot de beoogde bijdrage is van de publieke respectievelijk de private sector aan het streven om drie procent van het BBP te besteden aan onderzoek en ontwikkeling, op Europees niveau en wellicht ook het Nederlandse niveau? Welke instrumenten wil de Nederlandse overheid inzetten om het gewenste percentage private uitgaven aan onderzoek en ontwikkeling te bereiken?

De leden van de CDA-fractie vragen aan het kabinet aan te geven hoe de Nederlandse prestaties voor onderzoek en ontwikkeling zich verhouden tot andere Europese Unie lidstaten?

De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet aan te geven hoe zij tegen de rol van het bedrijfsleven in relatie tot Europese investeringen in onderzoek en ontwikkeling aankijkt? Kan het kabinet toezeggen dat ze de rol van het bedrijfsleven bij dit agendapunt meeneemt in haar inbreng bij dit agendaonderdeel?

Het hoofddoel dat de Europese Raad heeft gesteld is het verbeteren van de voorwaarden voor onderzoek en ontwikkeling, specifiek door 3% van het BBP te besteden aan R&D. Dit genoemde cijfer geldt voor de EU als gemiddelde. Vervolgens is aan de lidstaten gevraagd om een voorstel te doen voor nationale doelen die hieraan bijdragen.

Volgens de laatste voorlopige cijfers bedroeg de Nederlandse R&D-intensiteit in 2008 1,76%¹ van het BBP, terwijl het Europese gemiddelde op 1,90% lag. De achterstand zit vooral in het private deel van de R&D-investeringen. Voor Nederland bedroeg dit in 2008 0,89%, terwijl dit voor de EU-27 op 1,23% ligt (het publieke deel bedroeg voor Nederland 0,87% en 0,67% voor de EU-27). Deze achterstand is voor het grootste deel te verklaren door de Nederlandse sectorstructuur (veel diensten en een relatief gering aandeel van hoogtechnologische sectoren in de industrie) en de relatief kleine omvang van buitenlandse R&D-investeringen (afgezet tegen de openheid van de Nederlandse economie). In de brief "Naar een robuuste kenniseconomie" (Kamerstuk 27406 nr. 153) heeft het kabinet vorig jaar beschreven langs welke drie lijnen men innovatie en ondernemerschap, en daarmee tevens de private R&D-investeringen, wil stimuleren:

- Goede randvoorwaarden voor economische dynamiek op orde via een uitstekend vestigings- en ondernemingsklimaat;
- Het breed versterken van het innoverend vermogen en ondernemerschap via een generiek basispakket;
- Selectieve inzet op internationaal excellente clusters van kennis en bedrijvigheid via innovatieprogramma's en Pieken in de Delta.

Naast de inspanningen van het kabinet, is het kabinet van mening dat er een grote rol voor het bedrijfsleven is weggelegd om de private R&D-uitgaven te verhogen. Het kabinet zal deze belangrijke rol van het bedrijfsleven benadrukken tijdens de Raad.

Vanwege de demissionaire status van het kabinet is wat betreft de kwantitatieve nationale invulling van de doelen voor de komende jaren terughoudendheid geboden. Een nieuw kabinet zal definitief uitsluitsel geven over de Nederlandse inzet op elk van de doelen, waaronder ook het R&D-doel. Samenhangend met de kwantitatieve nationale invulling van het R&D-doel, is het ook aan het nieuwe kabinet om het beleid vorm te geven om het gestelde doel te bereiken.

De leden van de SP-fractie vragen of het kabinet kan aangeven wat de verhouding is tot de vaststelling van de indicator om innovatie te meten en de invulling van nationale doelen met betrekking tot innovatie?

Er is door de Europese Commissie een expertgroep ingesteld die advies gaat geven over een indicator om innovatie te meten. Het meten van het innovatievermogen is namelijk gecompliceerd en tamelijk subjectief van aard. Pas als er voor een bepaalde indicator gekozen is, kan er gekeken worden naar de concrete invulling per lidstaat.

¹ Volgens laatste revisie van de publieke R&D-uitgaven van het CBS bleek dat de publieke R&D-uitgaven aanzienlijk hoger uit kwamen dan eerder verondersteld (Eurostat 1,63% in 2008). De hoofdreden hiervoor is het beter in kaart brengen van de R&D-uitgaven van de Universitaire Medische Centra.

Bij de discussie over de agenda Europa 2020, laat Nederland zich kritisch uit over het idee van een specifieke doelstelling op het terrein van armoede. De leden van de SP-fractie vragen of een einddoel van de Europese Unie 2020 strategie niet juist de bestrijding van armoede is, waarbij de Europese Unie 2020 strategie een weg is om die armoede te bestrijden. Het lijkt dan juist aangewezen om in het (beperkte) lijstje criteria een doelstelling op dit terrein op te nemen. Welke specifieke doelstelling was dat eigenlijk? Welke andere landen lieten zich hier kritisch over uit? En welke andere landen omarmden de opname van deze doelstelling?

Het kabinet heeft eerder aangegeven te hechten aan focus van de strategie, en wel focus op duurzame groei en banen. Binnen deze focus speelt sociaal beleid volgens het kabinet een belangrijke rol, waar dit hand in hand gaat met groei en banen. Hierbij kan gedacht worden aan het investeren in mensen (beter onderwijs, scholing, vaardigheden) en begeleiding bij het vinden van een baan. Daarmee sluit de focus van de strategie goed aan op de Nederlandse visie op armoede: armoede is vooral een gebrek aan kansen; het niet mee kunnen doen in de maatschappij. De beste weg uit de armoede is een baan. Het armoedebeleid in Nederland is er dan ook op gericht om belemmeringen voor het participeren weg te nemen. Een aparte armoededoelstelling is daarmee in feite overbodig en wellicht zelfs contraproductief wanneer de verkeerde criteria worden gesteld waarop vooruitgang geboekt moet worden.

De Europese Commissie stelde als doel voor een verlaging van het percentage van de bevolking onder de armoedegrens met 25%, waarbij de relatieve armoedegrens gedefinieerd wordt als 60% van het mediane inkomen in een lidstaat. Feitelijk meet deze armoedegrens veel meer inkomensongelijkheid dan armoede. Dit betekent dat op het moment dat de hele bevolking een zelfde positieve inkomensontwikkeling meemaakt, het aantal armen even groot blijft, terwijl de bestedingsmogelijkheden aan 'de onderkant' wel verbeterd zijn. Verder wordt bij het bepalen van de armoede op basis van de relatieve armoedegrens niet het inkomen meegenomen van veel gemeentelijke voorzieningen, zoals bijvoorbeeld de bijzondere bijstand. Hiermee heeft de inzet van een aantal effectieve Nederlandse beleidsinstrumenten geen merkbare uitwerking op de hoogte van de Europese armoedecijfers, terwijl deze in de praktijk wel mensen helpen.

Nederland heeft zich, net als verschillende andere lidstaten zoals Denemarken, Zweden en Duitsland, kritisch uitgelaten over deze doelstelling die zich beperkt tot het inkomensaspect van armoede. De lidstaten die kritiek op de doelstelling hadden waren veelal de lidstaten wiens beleidsinsteek succesvol is. Net als Nederland leggen deze lidstaten bij de bestrijding van armoede de nadruk op het helpen van mensen aan onderwijs en werk. België en Frankrijk waren de grootste voorstanders van de door de Commissie voorgestelde armoededoelstelling.

De Europese Raad heeft naar aanleiding van de kritiek besloten om in juni terug te komen op dit onderwerp en verder te spreken over een doel op het gebied van sociale inclusie, in het bijzonder via armoedereductie, als één de hoofddoelen van de Europa 2020-strategie. Nederland dringt er op aan dat er niet enkel naar statische armoede wordt gekeken, maar ook naar dynamische armoede: de kansen die mensen hebben om te participeren in arbeidsmarkt en maatschappij.

De leden van de SP-fractie vragen zich af op welke hervormingen wordt gedoeld als Nederland aandacht vraagt voor het uitvoeren van 'moeilijke hervormingen' en waarom worden deze getypeerd als "moeilijk"? In welke vorm is hier aandacht aan gegeven?

Europa staat voor een aantal structurele uitdagingen, zoals de kosten van vergrijzing, opkomende economieën die zich begeven op innovatieve markten, de noodzaak mondiale financiële markten efficiënt en duurzaam te maken en klimaatverandering. Daarnaast heeft de economische en financiële crisis de Europese economieën een grote klap gegeven.

Het kabinet is van mening dat de strategie naast groeiversterkende investeringen zich ook moet richten op het uitvoeren van moeilijke hervormingen om een antwoord te bieden op de structurele uitdagingen. Het kabinet heeft daarom aandacht gevraagd voor een effectieve strategie die ons ook steunt in het implementeren van belangrijke structurele hervormingen die zowel de economische structuur kunnen versterken als een bijdrage kunnen leveren aan de houdbaarheid van de publieke financiën, bijvoorbeeld hervormingen in de sociale zekerheid en pensioenhervormingen.

Gezien de zeer beperkte ruimte voor publieke investeringen de komende jaren, het weer op orde brengen van de publieke financiën en om te voorkomen dat de komende generaties de rekening gepresenteerd krijgen, zullen scherpe keuzes gemaakt moeten worden. Het maken van deze keuzes zijn vaak moeilijke beslissingen.

Het kabinet heeft regelmatig aandacht gevraagd voor het belang van structurele hervormingen. In de kabinetsreactie op de Commissiemededeling "*Europe 2020-strategy: a new European strategy for smart, sustainable and inclusive growth*" (Kamerstuk 21501-20 nr. 470) heeft het kabinet dit standpunt duidelijk verwoord. Ook heeft het kabinet tijdens de Europese Voorjaarsraad en de Raad van Concurrentievermogen van 1 en 2 maart dit onderwerp opgebracht.

Betere regelgeving

De leden van de SP stellen dat de nadruk in het rapport "Smart regulation: a cleaner, fairer and more competitive Europe" op zichtbare resultaten van de bijdragen van eindgebruikers te ver gaat en vragen het kabinet om een reactie.

'Slimme regelgeving' ('*smart regulation*') is het nieuwe label van Commissievoorzitter Barroso voor 'Betere regelgeving'. Hiermee wordt aangegeven dat betere regelgeving niet alleen kan leiden tot reductie van onnodige regeldruk voor bedrijven, maar ook een positieve bijdrage kan leveren aan de belangrijkste financieel-economische, sociale en milieugerelateerde uitdagingen van deze tijd. Dit komt bijvoorbeeld terug in de politieke richtsnoeren van Commissievoorzitter Barroso. Het rapport "*Smart regulation: a cleaner, fairer and more competitive Europe*" zet in op een grotere merkbaarheid van de EU-inspanningen voor bedrijven op nationaal niveau. Dit is in lijn met wat Nederland de afgelopen tijd met gelijkgestemde lidstaten in Brussel heeft uitgedragen (Raad voor Concurrentievermogen en Ecofin). Het belang van ondermeer een versterkte betrokkenheid van *stakeholders* bij het EU-beleidsproces is in het rapport een middel tot een doel, allesbehalve een doel op zich. Regelgeving is alleen effectief als de uitvoerbaarheid voor maatschappelijke partijen in de afweging wordt meegenomen. Waar het om gaat, is dat het perspectief van *stakeholders* zichtbaar onderdeel uitmaakt van de afwegingen van de regelgever bij de totstandkoming van EU-regelgeving (wat nu onvoldoende het geval is). Achterliggende gedachte is dat met behulp van alle relevante invalshoeken en bijdragen de regelgever vanuit de eigen onafhankelijke positie het best gefaciliteerd wordt om kwalitatief hoge en efficiënte EU-regelgeving te produceren. Zonder een volledige en evenwichtige kennis van het totaalplaatje van de ter zake doende facetten, is de kans groter dat de regelgever door specifieke belangen kan worden beïnvloed.

GMES en ITER

De leden van de CDA-fractie vragen of er voldoende financiële ruimte is om de extra financiële middelen die noodzakelijk zijn voor het Europese Aarde Observatie Programma (GMES) en de Internationale Thermonucleaire Experimentele Reactor (ITER) op te vangen? Ten koste van welke activiteiten kan deze extra financiële injectie gaan?

De financiële ruimte tot aan het eind van de huidige financiële perspectieven (2013) is beperkt. De lidstaten hebben de Commissie dan ook gevraagd voor deze tegenvallers gedegen financieringsopties uit te werken. De mate waarin de financiering gevolgen heeft voor bepaalde activiteiten, zal afhankelijk zijn van de gekozen financieringsoptie. Hierop kan momenteel niet worden vooruitgelopen.

CREST-mandaat

De leden van de SP-fractie merken op, ten aanzien van het verslag van de informele Raad voor Concurrentievermogen, dat de beoogde aanneming van de Raadsresolutie over het mandaat voor het adviescomité voor onderzoek en technologie (CREST) van de agenda is gehaald door het voorzitterschap, omdat geen overeenstemming kon worden bereikt. Zij vragen over welke punten geen overeenstemming kon worden bereikt en wat de inzet van Nederland hierin was.

In het nieuwe verdrag van Lissabon wordt de Europese Onderzoeksruimte (ERA) benoemd als gebied waarop een gedeelde verantwoordelijkheid van Commissie en Raad geldt. Dit was aanleiding om het mandaat van CREST aan te passen en de naam te wijzigen in European Research Area Committee (ERAC). Een openstaand punt was het voorzitterschap van dit comité. Inmiddels is er hierover op ambtelijk niveau overeenstemming bereikt. Het comité zal worden voorgezeten door de Commissie en er komt een gekozen vicevoorzitter namens de lidstaten. Hiermee is voldaan aan de Nederlandse inzet dat er een goede balans moet zijn tussen betrokkenheid van de lidstaten en de Commissie.

Sociale innovatie en diensteninnovatie

De leden van de PvdA-fractie hebben enkele vragen bij de inbreng van Nederland bij het onderdeel innovatie. Zij ondersteunen de inzet van het kabinet waarbij nadrukkelijk aandacht wordt gevraagd voor sociale innovatie en innovatie op diensten, maar vinden de insteek nog vrij algemeen. Zij vragen hoe het kabinet dit concreet kan maken richting de andere lidstaten, zodat dit ook enig gewicht kan krijgen in het nieuwe innovatieplan van de Europese Unie.

Sociale en diensteninnovatie zijn vormen van 'niet-technologiegedreven' innovatie, ofwel innovatie waar het meer gaat om het ontwerp van een product of dienst en creativiteit; de toepassing van de technologie wordt belangrijker dan de technologie zelf. Niet-technologiegedreven innovatie is ook 'open' innovatie (samenwerken in clusters en netwerken en het delen van kennis), 'user-driven' innovatie en vraaggedreven innovatie. In Europa en de lidstaten wordt het belang hiervan steeds meer erkend sinds de in 2006 gepubliceerde omvattende innovatiestrategie. Met de op 26 mei aan te nemen conclusies benadrukken de lidstaten het belang van niet-technologische innovatie, waaronder ontwerp, diensteninnovatie en creativiteit, voor concurrentievermogen, groei en de kwaliteit van het leven van Europese burgers. Zij vragen de Europese Commissie met maatregelen te komen om deze vormen van innovatie te stimuleren.

In het Europese Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (CIP) wordt niet-technologische innovatie al ondersteund, bijvoorbeeld door het bij elkaar brengen van experts en gebruikers in netwerken. In de discussie over de toekomst van CIP die later dit jaar zal starten (in vervolg op het nieuwe onderzoeks- en innovatieplan) zal Nederland zich inzetten voor het belang van niet-technologische innovatie. Daarbij moet worden bedacht dat niet-technologische innovatie een andere overheidsrol vraagt dan onderzoek en technologieontwikkeling, waar de overheidsrol vaak het verstrekken van subsidies betreft. Bij niet-technologische innovatie is het belangrijk om bewustzijn van het belang van innovatie te creëren, om good practices uit te dragen, nieuwe toepassingen uit te lokken door zelf als vrager/ gebruiker op te treden (innovatiegericht inkopen), experimenteerruimte te faciliteren (living labs) en ICT te stimuleren.

De EU heeft geen eigen bevoegdheid op het gebied van innovatie; uit oogpunt van subsidiariteit kan de EU op het gebied van niet-technologische innovatie voornamelijk coördinerend optreden. Nederland zet zich in dat de Commissie zich daarbij richt op de voor Nederland belangrijke sectoren als ICT en de financiële en creatieve sector, evenals op innovatiegericht inkopen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het kabinet kan aangeven welke acties zij voor ogen heeft bij haar inbreng rond de verbetering van de overzichtelijkheid in instrumentarium en financiering. Verder roepen zij het kabinet op de inbreng rond vergroting van de doeltreffendheid en bereikbaarheid voor het MKB met betrekking tot de beschikbare middelen voor innovatie concreet te maken.

Een belangrijke reden voor de afnemende deelname aan het MKB aan het kaderprogramma zijn de administratieve lasten binnen de Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's. De Commissie heeft recent een mededeling hierover opgesteld. Daarin worden verschillende manieren geschetst waarop administratieve lasten verlaagd kunnen worden. Meerdere voorstellen uit de mededeling kunnen een positieve uitwerking hebben voor het MKB. Er zijn er echter een aantal die van specifiek belang zijn.

Een eerste is het versnellen van besluitvorming over projecten en het verkorten van de betalingstermijn. Zeker voor kleinere organisaties is het van belang dat er snel duidelijkheid komt over de doorgang van een project en dat betaling niet op zich laat wachten. Daarnaast wil de Commissie kijken of het mogelijk is het aantal inschrijfmomenten voor het kaderprogramma te vergroten, wat ook goed past bij de kortere termijn waarop er binnen het MKB gewerkt wordt. De laatste jaren wordt er binnen het kaderprogramma gewerkt met steeds grotere consortia die de onderzoeksprojecten uitvoeren. De Commissie geeft aan in de toekomst kleinere projecten te willen stimuleren. Dit kan positief zijn voor het MKB, aangezien bedrijven in het MKB vaak niet over de personeelscapaciteit beschikken om grote projecten te coördineren.

De Raad zal ingaan op administratieve lasten onder het kaderprogramma en waarschijnlijk raadsconclusies aannemen waarin de Commissievoorstellen worden verwelkomd. Van belang voor het MKB is hierbij dat de Raad oproept om in de toekomst beter gebruik te maken van de boekhoudsystemen van deelnemers aan het kaderprogramma en ten aanzien hiervan minder vereisten vanuit 'Brussel' op te leggen. Hiermee kan de tijd die het MKB kwijt is aan rapportage verminderd worden. Het Kabinet steunt verder de oproep in de conceptconclusies over innovatie dat, in lijn met de strekking van de Small Business Act, lidstaten en de Commissie moeten werken aan betere randvoorwaarden voor alle vormen van innovatie en dat het "denk eerst klein"-principe (think small first) een vuistregel moet zijn voor alle maatregelen om innovatie te steunen. Over de recent verschenen Commissiemededeling over vereenvoudiging van het kaderprogramma zal ook een BNC-fiche verschijnen.

Sociale dimensie ERA

Tijdens de Raad wordt een resolutie over de sociale dimensie van de Europese Onderzoeksruimte (ERA) aangenomen. Gezien de discussie die hierover eerder heeft plaats gevonden in algemeen overleggen ter voorbereiding van deze Raadsformaties zijn de leden van de CDA-fractie geïnteresseerd in de inhoud van de resolutie. De informatie uit de geannoteerde agenda gaf wat dat betreft te weinig informatie om hierover een adequaat oordeel te kunnen vellen.

Er zal geen resolutie worden aangenomen over de sociale dimensie van de Europese Onderzoeksruimte (ERA), maar conclusies. In de conceptconclusies wordt het belang van de sociale dimensie van de ERA benadrukt en zijn een aantal voornemens van de Raad en voorstellen van de Raad aan de Commissie opgenomen. Deze zijn beschreven in de eerder verstuurd geannoteerde agenda. Er worden in de conceptconclusies echter geen concrete voorstellen gedaan. De conceptconclusies geven daarmee slechts een richting aan de hoofdlijn van de ontwikkeling van de ERA. De impact zal duidelijk moeten worden als er concrete uitgewerkte voorstellen voor de ERA verschijnen.

Bijlage: verdere uitwerking van de agendawijzigingen

Verordening betreffende bouwproducten

Politiek akkoord

Er bestaat nog steeds onzekerheid over de agendering van dit onderwerp op de Raad. Het Spaanse voorzitterschap streeft naar een politiek akkoord over de Verordening Bouwproducten. Het grote knelpunt in dit dossier betrof artikel 3 t/m 5 van het voorstel voor deze verordening over de kwestie van verplichte of vrijwillige CE-markering op bouwproducten (de markering die aangeeft dat een product voldoet aan de Europese regelgeving). Het voorzitterschap wil op basis van een compromisvoorstel deze week op ambtelijk niveau nagaan of er voldoende steun bestaat voor een politiek akkoord tijdens de Raad of dat dit dossier d.m.v. een voortgangsrapport zal worden overgedragen aan het Belgisch voorzitterschap.

Het voorstel moet de richtlijn bouwproducten (89/106/EEG) gaan vervangen en heeft als doel de interne markt te bevorderen voor producten die in de bouw worden toegepast. Onder deze richtlijn worden Europese normen opgesteld aan de hand waarvan bouwproducten kunnen worden getest en beoordeeld op karakteristieke eigenschappen, zoals brandbaarheid en sterkte. Bouwproducten waarvoor geldt dat daarvoor Europees geharmoniseerde normen zijn opgesteld en van kracht zijn, dienen van CE-markering te worden voorzien wanneer deze op de markt worden gebracht. Met deze verordening streeft de Commissie naar vereenvoudiging van de bestaande procedures t.b.v. het verkrijgen van CE-markering en naar versterking van de geloofwaardigheid van de CE-markering op bouwproducten.

In zijn algemeenheid kan Nederland akkoord gaan met het compromisvoorstel van het voorzitterschap. De Nederlandse inzet is vooral gericht op vermindering van administratieve lasten waar mogelijk en het versterken van de interne markt voor bouwproducten door het bevorderen van een eerlijk speelveld in de EU.

Nieuw mandaat voor het wetenschaps- en technisch onderzoekscomité (CREST/ERAC)

Resolutie

De Raad zal naar verwachting een Raadsresolutie aannemen over de aansturing van de Europese Onderzoeksruimte (ERA).

De naam van het wetenschaps- en technisch onderzoekscomité (CREST) wordt gewijzigd in ERAC (European Research Area Committee). Dit comité zal een strategische rol moeten gaan spelen bij de voortgang van de Europese Onderzoeksruimte. Het ERAC zal –net als bij CREST het geval was– de Commissie en de Raad van advies moeten voorzien over de voortgang van de ontwikkeling van de Europese onderzoeksruimte. Tevens zal ERAC een stimulerende rol moeten

spelen bij het wederzijds leren tussen de lidstaten van elkaars beleid. De rol van ERAC blijft beperkt tot het adviseren van Commissie en Raad. Besluitvorming blijft voorbehouden aan de Raad in samenwerking met de Commissie en het Europees Parlement. Het huidige voorstel is een compromis, waarbij het comité door de Commissie wordt voorgezeten en er een gekozen vicevoorzitter namens de lidstaten komt. Deze vicevoorzitter zal ook de stuurgroep voorzitten die verantwoordelijk is voor de agenda en het werkprogramma van het ERAC-comité.

Nederland onderschrijft de behoefte om het CREST-mandaat, dat uit 1995 stamt, aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden, zoals de instelling van de Europese Onderzoeksruimte in 2000 en de verankering daarvan in het nieuwe verdrag. Daarbij legt Nederland de nadruk op de rol van ERAC als adviesorgaan over de voortgang van de ontwikkeling van de Europese Onderzoeksruimte. Nederland is daarbij voorstander van een strikte scheiding tussen de adviesfunctie van ERAC en de politieke besluitvorming via de Raad. Wat betreft het voorzitterschap van ERAC is Nederland van mening dat er een goede balans is gevonden tussen betrokkenheid van de lidstaten en de Commissie.

ITER

Raadsconclusies

Zoals al eerder gemeld in de geannoteerde agenda ter voorbereiding van deze Raad, streeft het voorzitterschap voornamelijk naar Raadsconclusies waarin de Raad zich nogmaals committeert aan de bouw van ITER. Daarmee geeft zij de Commissie groen licht om op de komende ITER-raad op 17 en 18 juni in Japan in te stemmen met het uiteindelijke *baseline scenario* voor de bouw. Na verzending van de geannoteerde agenda naar uw Kamer heeft de Commissie op 5 mei jl. een mededeling gepubliceerd over de wijze van financiering van het EU-aandeel in de bouw van ITER. Hierin presenteert zij twee opties voor de financiering van de kostenoverschrijding voor 2012 en 2013. De eerste optie betreft een extra bijdrage van de lidstaten en Zwitserland van €1,4 miljard. In de tweede optie wordt voorgesteld het plafond van het financieel kader voor 2012 en 2013 te verhogen. Daarnaast vraagt de Commissie van de lidstaten steun voor verdere verbeteringen van de aansturing zowel binnen de Internationale ITER-organisatie als binnen de Europese organisatie (F4E). In beide organisaties zal het management worden vervangen en wordt er nu gewerkt aan betere bewaking van de kosten. Tenslotte vraagt de Commissie in de mededeling de lidstaten om een duidelijk *commitment* voor de financiering over gehele bouwperiode van ITER. De toekomstige financiële perspectieven moeten zodanig worden opgesteld dat de EU haar toezeggingen aan het ITER-project kan nakomen.

In een eerste reactie hebben diverse lidstaten al laten weten de voorgestelde opties niet te kunnen accepteren en de Commissie te willen verzoeken opnieuw te kijken naar de mogelijkheden voor financiering en daarbij ook andere alternatieven mee te nemen. In de conclusies van november jongstleden heeft de Raad nieuwe collectieve financiële contributies binnen de huidige financiële perspectieven afgewezen. Daarnaast geven de lidstaten aan dat zij indien zij een

commitment geven voor de langere termijn dat deze niet hoger kan gaan dan de aangepaste kostenraming zoals die nu voorligt (€7,2 mrd. tot 2020). Tevens leggen veel lidstaten de nadruk op het belang om de aansturing en kostenbeheersing verder te verbeteren.

Nederland onderschrijft het belang van ITER en is voorstander van de bouw. Voor de toekomstige energievoorzieningszekerheid is het van groot belang dat nu geïnvesteerd wordt in nieuwe, duurzame, energiebronnen. Nederland heeft belang bij het meedoen aan de ontwikkeling en bouw van ITER. Om het Nederlandse veld optimaal voor te bereiden op de deelname aan ITER steunt het kabinet ITER-NL, een samenwerkingsverband tussen TNO, FOM en NRG. ITER-NL informeert en begeleidt bedrijven bij deelname aan tenderacties voor onderdelen van ITER, en faciliteert kennisoverdracht van onderzoeksinstituten naar Nederlandse bedrijven. Voor de industrie biedt ITER kansen op velerlei werk, van hoogwaardige opdrachten met nieuwe technologieontwikkeling tot meer traditionele aan de bouw gerelateerde activiteiten. Voorts krijgt hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek in Nederland (onder andere bij FOM Rijnhuizen) hiermee direct toegang tot de wetenschappelijke kennis die hieruit voortkomt het uitvoeren van experimenten en het samenwerken met internationale wetenschappelijke toporganisaties. De bouw van ITER moet zo kosteneffectief mogelijk en met zo min mogelijk vertraging gebeuren. Het aangepaste scenario komt hier wat Nederland betreft op voldoende wijze aan tegemoet. Nederland staat kritisch ten opzichte van kostenstijgingen en zal pleiten voor verbeteringen van de aansturing van zowel F4E als de betrokkenheid van lidstaten bij de onderhandelingen in de internationale ITER-organisatie. Nederland acht het van belang dat de Raad zich voorafgaand aan de besluitvorming over het *baseline scenario* uitspreekt over de mededeling van de Commissie over de financiering van de EU-bijdrage aan ITER. Voorkomen moet worden dat afspraken voor de toekomst worden gemaakt zonder dat duidelijkheid bestaat over de financiële gevolgen voor de EU. Nederland vindt de door de Commissie gepresenteerde financieringsopties onder de maat en zal de Commissie verzoeken om een degelijke analyse en afweging van alle financieringsmogelijkheden. Nederland wijst additionele bijdragen vanuit de lidstaten binnen de huidige financiële perspectieven af. Van een *commitment* voor de financiering over de gehele bouwperiode van ITER kan wat Nederland betreft alleen sprake zijn indien deze niet verder gaat dan de huidige kostenraming van het EU-aandeel. Ook hecht Nederland sterk aan een verdere verbetering van de aansturing en de kostenbeheersing. Gezien de financiële gevolgen moeten bij de uitwerking van de wijze van financiering ook de financiële fora in Brussel (zoals het Begrotingscomité en/of de Begrotingsraad) betrokken worden bij deze discussie.